

Ändringar i direktivet om kemiska agenser och i direktivet om carcinogena, mutagena och reproduktionstoxiska ämnen

Arbetsmarknadsdepartementet

2023-03-01

Dokumentbeteckning

COM(2023) 71

Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL amending Council Directive 98/24/EC and Directive 2004/37/EC of the European Parliament and of the Council as regards the limit values for lead and its inorganic compounds and diisocyanates

Tidigare faktapromemorior:

2015/16:FPM97 Ändringar i carcinogen- och mutagendirektivet.

2016/17:FPM62 Ändringar i carcinogen- och mutagendirektivet.

2017/18:FPM77 Ändringar i carcinogen- och mutagendirektivet.

2020/21:FPM9 Ändringar i carcinogen- och mutagendirektivet.

Sammanfattning

Förslaget innebär att ett hygieniskt och ett biologiskt gränsvärde för bly och dess oorganiska föreningar revideras i direktiv 2004/37/EC om carcinogena, mutagena och reproduktionstoxiska ämnen samt att hygieniska gränsvärden för ämnesgruppen diisocyanater introduceras i direktiv 98/24/EC om kemiska agenser. Regeringen ser positivt på att gränsvärden tas fram och revideras utifrån den vetenskapliga utvecklingen på området.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Att skydda människor från hälso- och säkerhetsrisker på arbetsplatsen är en del i säkerställandet av varaktiga och anständiga arbetsvillkor och av en

likvärdig skyddsnivå för arbetstagare inom unionen. Prioriteringen att minska arbetstagares exponering för farliga ämnen tillkännagavs i handlingsplanen för den europeiska pelaren för sociala rättigheter och bekräftades i den strategiska ramen för arbetsmiljö 2021–2027. Revideringen av gränsvärdena för bly och dess oorganiska föreningar och diisocyanater är en del av arbetet för att uppnå prioriteringen.

Kommissionen presenterade förslaget den 13 februari 2023. Förslaget är ett minimidirektiv.

1.2 Förslagets innehåll

Förslaget innebär en revidering av ett hygieniskt och biologiskt gränsvärde för bly och dess oorganiska föreningar i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/37/EC av den 29 april 2004 om skydd för arbetstagare mot risker vid exponering för carcinogener, mutagener eller reproduktionstoxiska ämnen i arbetet. Samtidigt föreslås att bly och dess oorganiska föreningar tas bort från rådets direktiv 98/24/EC av den 7 april rådets direktiv 98/24/EC av den 7 april 1998 om skydd av arbetstagares hälsa och säkerhet mot risker som har samband med kemiska agenser i arbetet. Förslaget innebär även att hygieniska gränsvärden för diisocyanater införs i direktivet om kemiska agenser. Inom EU finns inte sedan tidigare något hygieniskt gränsvärde för diisocyanater. Revideringen och tillägget av gränsvärdena i direktiven syftar till att skydda mot exponering för ämnena bly och diisocyanater. Bly är ett reproduktionstoxiskt ämne som redan vid låga nivåer kan vara skadligt för foster. Bly kan även ha påverkan på till exempel nervsystemet, njurar samt hjärt- och kärlsystemet. Diisocyanater, som framför allt finns i polyuretanplaster, kan orsaka arbetsrelaterad astma och hudallergier.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Hygieniska gränsvärden för bly och dess oorganiska föreningar samt för diisocyanater finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om hygieniska gränsvärden (AFS 2018:1). Vad gäller det biologiska gränsvärdet för bly och dess oorganiska föreningar framgår detta av Arbetsmiljöverkets föreskrifter om medicinska kontroller i arbetslivet (AFS 2019:3).

Gällande luftgränsvärdet för bly och dess oorganiska föreningar har Sverige i dag ett nivågränsvärde på 0,1 mg/m³. Enligt nuvarande direktiv är nivågränsvärdet 0,15 mg/m³. Kommissionen föreslår ett nivågränsvärde på 0,03 mg/m³. Kommissionens förslag innebär således att det svenska hygieniska gränsvärdet för bly behöver sänkas.

Enligt de svenska bestämmelserna är det biologiska gränsvärdet för bly i alla dess former 1,5 µmol bly/l blod för samtliga män och för kvinnor över 50 år, vilket motsvarar 310 µg bly/l blod. Enligt nuvarande direktiv är gränsvärdet 700 µg bly/l. Kommissionens föreslår att det sänks till 150 µg bly/l blod.

Kommissionens förslag innebär således att det svenska biologiska gränsvärdet för bly behöver sänkas.

2022/23:FPM57

Det biologiska gränsvärdet, för bly i alla dess former är i dag i Sverige 0,5 µmol bly/l blod för kvinnor under 50 år, vilket motsvarar 103 µg bly/l blod. Kommissionens förslag innebär en rekommendation på 45 µg bly/l blod för kvinnor i fertil ålder. Kommissionen anger inte någon definition av fertil ålder.

Enligt de svenska bestämmelserna är nuvarande nivågränsvärde (8-timmarsvärde) för diisocyanater är 0,002 ppm (vilket motsvarar ca 7–10 µg NCO/m³) och korttidsgränsvärdet (15-minutersvärde) är 0,005 ppm (vilket motsvarar ca 15–19 µg NCO/m³). Kommissionen föreslår ett nivågränsvärde på 6 µg NCO/m³ med en övergångsperiod fram till 2029. Under övergångsperioden föreslås ett gränsvärde på 10 µg NCO/m³. Kommissionen föreslår vidare ett korttidsgränsvärde på 12 µg NCO/m³, även här med en övergångsperiod fram till 2029. Under övergångsperioden föreslås ett gränsvärde på 20 µg NCO/m³. Kommissionens förslag innebär således att de svenska hygieniska gränsvärdena för diisocyanater behöver sänkas.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Direktivet medför inte några budgetära konsekvenser för den svenska statsbudgeten. Förslaget påverkar inte EU:s budget. I det fall kostnader skulle uppstå ska utgiftsdrivande åtgärder på EU-budgeten finansieras genom omprioriteringar i den fleråriga budgetramen (MFF). Ökade kostnader för den nationella budgeten ska finansieras genom omprioriteringar inom beslutade och beräknade ekonomiska ramar på berört utgiftsområde.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringens målsättning när det gäller arbetsmiljöområdet inom EU-samarbetet är en hög skyddsnivå för arbetstagare.

Det är av stor betydelse både för arbetstagarnas hälsa och för en effektiv konkurrens att EU-lagstiftningen regelbundet uppdateras. Regeringen ser därför positivt på att gränsvärden tas fram och revideras utifrån den vetenskapliga utvecklingen på området.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas nuvarande ståndpunkter är för närvarande inte kända. I den rådgivande trepartskommittén på arbetsmiljöområdet ställde sig regeringsrepresentanterna bakom de av kommissionen nu föreslagna

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europaparlamentet har ännu inte yttrat sig över förslaget.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har sänts för synpunkter till arbetsmarknadens parter och närmast berörda myndigheter och organisationer. Departementet har bett om svar senast den 6 mars 2023. Samråd med arbetsmarknadens parter på unionsnivå i enlighet med artikel 154 FEUF har genomförts.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Rättslig grund är artikel 153.2 (b) jämförd med artikel 153.1 (a) i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, FEUF. Rådet beslutar med kvalificerad majoritet och Europaparlamentet är medbeslutande.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Enligt kommissionen har den vetenskapliga forskningen om bly och dess oorganiska föreningar samt diisocyanater utvecklats sedan direktivet om kemiska agenser antogs 1998. Enligt kommissionen är revideringen av gränsvärdena motiverad eftersom den yrkesmässiga ohälsan är ett utbrett problem i hela unionen. Mot bakgrund av förslagets omfattning och konsekvenser anser kommissionen att åtgärderna inte kan genomföras på ett tillräckligt effektivt sätt av medlemsstaterna själva, utan endast genom gemensamma åtgärder på unionsnivå. Kommissionen anser därför att förslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen.

Kommissionen är av uppfattningen att förslaget är välbalanserat med hänsyn till skyddet för arbetstagarna och den påverkan det kan ha för bland annat företagen. Kommissionen anser därmed att förslaget är förenligt med proportionalitetsprincipen.

Regeringen har ingen invändning mot kommissionens bedömningar. Regeringen bedömer att förslaget står i överensstämmelse med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget kommer att behandlas i den aktuella rådsarbetsgruppen under våren med avsikt att det ska nås en allmän riktlinje i juni.

4.2 Fackuttryck/termer

Kemisk agens – ett grundämne eller en förening i sig eller i en blandning, som förekommer i naturligt tillstånd eller som produceras, används eller avges i samband med en arbetsuppgift.

Carcinogena ämnen – eller cancerframkallande ämnen eller blandningar som kan påskynda eller framkalla cancer hos människor och djur.

Mutagena ämnen – kemiska ämnen och blandningar som kan orsaka mutationer hos en organism, det vill säga förändrar den genetiska informationen i organismen.

Reproduktionstoxiska ämnen – kemiska ämnen som kan störa fortplantningsförmågan eller orsaka utvecklingsstörningar hos fostret.

Nivågränsvärde – hygieniskt gränsvärde för exponering under en arbetsdag, normalt 8 timmar.

Korttidsgränsvärde – hygieniskt gränsvärde för exponering under en referensperiod av 15 minuter.